

N:o 41.

Ank. till Riksd. Kansli den 10 April 1885, kl. 1 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändringar i 1, 3 och 14 §§ i förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 Oktober 1873.

I fråga om ändring uti de i förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 Oktober 1873 stadgade villkor för utträde ur svenska kyrkan hafva vid innevarande riksdag inom Andra Kammaren afgifvits tvenne motioner, hvilka blifvit hänvisade till handläggning af Lag-Utskottet.

I den ena af dessa, N:o 95, anför Herr *Jakob Erikson* hufvudsakligen följande:

Med alla sina förtjenster vore likväl 1873 års förordning besvärade af många felaktigheter. Till dessa senare ansåge motionären höra den inskränkning i friheten att ur svenska kyrkan utträda, som låge deri, att sådant utträde icke beviljades andra än dem, hvilka uppgäfve ett visst samfund, till hvilket de ville öfvergå. Denna inskränkning åsyftade uppenbarligen att med eller mot den utträdessökandes vilja sörja derför att han blefve fortfarande föremål för ett direkt inflytande från kristendomen, hvilket vore i hög grad berömvärdt, strede det blott icke mot religionsfrihetens grundsats. Huru olämpligt ofvan påpekade stadgande vore för vinnande af angifna syftet, framginge tyd-

ligt deraf, att detta stadgande alldeles icke lemnade någon garanti för att den, som uppgåfve sig vilja öfvergå till ett annat trossamfund, verkligen inträdde i detta samfund. Att det ginge för sig att på så sätt kringgå lagen, derpå skulle det icke vara svårt att anföra exempel. Komme härtill, att de allra flesta sådana samfund af inträdessökande fordrade vissa kvalifikationer, och det därför alldeles icke kunde tagas för gifvet, att en person vunne inträde i ett af honom uppgifvet samfund blott därför, att han *ville* öfvergå till detsamma, och besinnade man vidare, att sådana samfund rätt ofta från sig afskilde medlemmar, hvilka bröte mot vid sitt inträdande afgifna förbindelser eller förde ett oskickligt lefverne o. s. v. — öfvervägde man allt detta, så blefve det säkert klart, att en så beskaffad lagbestämning som den ofvan omtalade vore både obehörig och ur praktisk synpunkt värdelös. — Då det vidare hvarken för kyrkan eller individen sjelf vore gagneligt, att den förutnämnda inom sig qvarhölle personer, som alldeles icke gillade hennes läror, utan snarare ett sådant qvarhållande vore egnadt att främja skrymteri, samt då hvarje försök att med användande af lagens vapen återföra den förvillade nu mera inför allmänna opinionen gälde som förföljelse, föreslår motionären, »att Riksdagen ville besluta, det sådana förändringar göras i § 3 af Kongl. förordningen af den 31 Oktober 1873, angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning, samt öfriga delar af samma förordning, att det varder hvarje medlem af svenska kyrkan, som sådant önskar, medgifvet att på anmälan hos vederbörande kyrkoherde få utträda ur kyrkan, utan att behöfva uppgifva sig vilja öfvergå till något annat samfund.»

I den andra motionen, N:o 118, redogör Herr *K. P. Arnoldson* för några hufvudpunkter uti nu ifrågavarande lagstiftnings historia sedan år 1860, utvecklar derpå närmare samma åsikter i frågan, om än med andra ord, som den förut anförde motionären, samt föreslår: »att § 3 i Kongl. förordningen den 31 Oktober 1873, angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning, måtte erhålla följande lydelse:

Har medlem af svenska kyrkan omfattat *främmande lära* och vill för den skull ur kyrkan utträda; gifve sin afsigt till känna för kyrkoherden i den församling, han *tillhör*. *Framhärdat* han i sin afsigt; inställe sig, sedan minst två månader förflutit, personligen hos kyrko-

herden samt anmäla sig till utträde ur kyrkan; och göra kyrkoherden derom anteckning i kyrkoboken. Ej må någon på grund af anmälan, som skett innan han fyllt aderton år, anses från svenska kyrkan skild. I främmande församling må ej heller någon före nämnda ålder upptagas;

och att i oskiljaktigt samband härmed 1 och 14 §§ i samma förordning ändras på så sätt, att ordet *kristen* utgår framför ordet »troslära» på förra stället och framför ordet »trosvärd» på det senare, hvadan dessa §§ skulle kunna lyda sålunda:

1 §. Vilja bekännare af *annan troslära*, än den evangeliskt-lutherska, bilda särskild församling och önska de, att densamma varder af staten erkänd, göra derom hos Konungen ansökan, samt uppgifve sin trosvärd och församlings ordning; bifoge ock, der de svenska kyrkan tillhört, bevis om sådan anmälan för utträde derur, som i 3 § omförmäles. Finner Konungen skäl att ansökningen bifalla; ege den församling rätt till offentlig religionsöfning.

Enahanda rätt tillkomme ock de, på grund af hittills gällande förordningar, redan bildade församlingar af främmande trosvärd.

14 §. Med de undantag och inskränkingar, som af grundlag eller eljest gällande förordning föranledas, skall *oskiljaktighet i trosvärd* icke medföra någon olikhet i svenska medborgares rättigheter och skyldigheter.

Den förste motionären har icke formulerat något förslag till de lagändringar, hvilka han åsyftar, men torde han beträffande dessa få anses instämma med den andre motionären.

Dennes förslag är ordagrant lika lydande med det, hvilket han afgaf vid 1882 års riksdag, och hvilket af Lag-Utskottet afstyrktes i dess utlåtande N:o 11, första punkten.

Utskottet yttrade då:

»Såsom sig visar vid närmare betraktande af motionärens förslag, åsyftar detta *dels* frihet för medlem af svenska kyrkan, som omfattat främmande lära — äfven om denna icke kan anses såsom *kristen* — att ur kyrkan utträda, allenast han på föreskrifvet sätt tvenne gånger anmäler sig hos vederbörande kyrkoherde, hvarvid icke skulle, såsom enligt nu gällande lagstiftning, erfordras uppgift om det trossamfund, till hvilket han vill öfvergå; *dels* ock rättslig möjlighet för bekännare af hvilken annan troslära som helst, än svenska statskyrkans, att bilda

särskilda, af staten erkända församlingar; hvilken rättsliga möjlighet således, i motsats mot hvad för närvarande, utom beträffande judar, är förhållandet, skulle komma jemväl bekännare af annan, *icke-kristen* lära till godo.

»Så genomgripande förändringar i svensk lagstiftning och svenskt samfundsskick kan Utskottet icke tillstyrka.

»Genom dem skulle i sjelfva verket den svenska staten komma att uppgifva sin ställning såsom *kristen* stat och den svenska evangelisk-lutherska kyrkan sin ställning såsom *statskyrka*, såsom *folkkyrka*.

»Men för sådana omgestaltningar skulle det svenska folket säkerligen icke vara mottagligt. I sekler har det af sin kristna tro och inom sin evangelisk-lutherska kyrka funnit sitt religiösa behof tillfredsstäldt, och den svenska staten har deraf haft frid inåt och styrka utåt. Utskottet tror icke, att det svenska folket skulle vilja midt ibland sig se af staten erkända religionssamfund, som stält sig helt och hållet utanför inflytandet af *all* slags *kristlig* tro, och med statens ändamål skulle det stå i föga öfverensstämmelse, att vissa dess medborgare skulle få sjelfvilligt lösslita sig från hvarje inverkan från den bestående folkkyrkans sida för att kanske öfvergå till fullständig religionslöshet — ställa sig utom *all* religion.

»Till hvad Utskottet nu anfört kommer, beträffande särskildt det påyrkade borttagandet af nu gällande fordran af uppgift om det trossamfund, till hvilket den utträdande vill öfvergå, att föreskriften härom icke torde böra så förstås, att detta »trossamfund» måste vara något inom staten befintligt och af staten erkänt. Föreskriften torde endast angifva, att den svenska kyrkan, som dittills under sin religiösa vård haft personen i fråga, icke — äfven om han derom uttalar sin önskan — är färdig att förr, än kyrkan på sätt ske kan förvissat sig, att han bekänner åtminstone *någon* kristlig tro, helt och hållet lösgöra honom från sig och sitt, om än, i anseende till hans åsigt, försvagade religiösa inflytande».

Utskottet kan nu tillägga, att den uppfattning af 1873 års förordning, Utskottet sålunda uttalat, vunnit stöd i det, äfven af motionären omförmälda Kongl. Maj:ts utslag af den 7 November 1884, hvori Kongl. Maj:t förklarar, att med föreskriften i 3 § af 1873 års förordning, att medlem af svenska kyrkan, derest han omfattat främmande kristen troslära och för den skull vill ur kyrkan utträda, skall, bland annat, för kyrkoherden i den församling han tillhör uppgifva det tros-

samfund, hvartill han vill öfvergå, icke åsyftas, att öfvergång ovillkorligen skall ske till något af staten redan erkänt trossamfund. (Se bil. A.)

Med afseende å hvad mot motionärens år 1882 afgifna förslag androgs, har denne nu visserligen i motionen å sin sida förklarat, att »de grofva sofismer, med hvilka hans framställning möttes af motståndarne, vittna tydligt nog om det bepreppsförrande och sedligt förnedrande inflytande, som ett sekelgammalt samvetstvang förmår utöfva på tänkesättet äfven hos annars dugande och aktningvärdé män»; men enär år 1882 Utskottets afstyrkande utlåtande bifölls af Första Kammaren utan öfverläggning eller omröstning samt af Andra Kam-maren efter en längre öfverläggning med 130 röster mot 61, hvilka senare voro för bifall till motionen; får Utskottet, som antager, att de af motionären åberopade nya allmänna valen icke skola komma att förändra detta resultat, på de år 1882 anförda skäl hemställa,

att förevarande motioner icke må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 10 April 1885.

På Lag-Utskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservationer:

af Herrar *Thomasson*, *F. Andersson* i Helgesta, *Berglöf*, *H. Andersson* i Nöbbelöf, *J. Anderson* i Tenhult och *Lewin*; samt

af Herr *Hasselrot*, med hvilken Herrar *Smedberg* och *Näslund* instämt: »Då jag hyser den åsigt, att staten bör hvila på kristlig grund samt att religionsfrihetsbegreppet ej bör derhän utsträckas, att uppenbart affall från kristendomen tillåtes, kan jag icke tillstyrka bifall till Herr *Arnoldsons* ifrågavarande motion, så vidt den afser dels ändring i 1 och 14 §§ af Kongl. förordningen den 31 Oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsutöfning, dels ock den ändring i 3 § af samma Kongl. förordning att utträde ur svenska kyrkan må medgifvas den, som omfattat annan främmande lära än kristen.

Deremot har jag den uppfattning, att nuvarande bestämmelse i sistberörda § om skyldighet för den, som vill ur svenska kyrkan utträda att uppgifva det trossamfund, hvartill han vill öfvergå, kan och bör bortfalla. Genom detta stadgande kan nemligen den allmänna religionsfrihet, som staten har att skydda och upprätthålla, på det sätt lida intrång, att den medlem af den svenska kyrkan, som, ehuru befinnande sig på kristlig ståndpunkt, dock hyllar sådan främmande lära, som icke omfattas af något visst af staten erkänt eller eljest historiskt gifvet trossamfund, såsom förhållandet t. ex. är med de så kallade lutherska separatisterna, mot sitt samvete tvingas att inom svenska kyrkan kvarstanna. Sedan den äldre bestämmelsen derom, att ingen skulle anses från svenska kyrkan skild, förr än han blifvit i annat tillåtet trossamfund upptagen, blifvit upphäfd, och staten på intet sätt kan kontrollera, huru vida den utträdandes uppgift om sin afsigt att tillhöra ett visst annat trossamfund är enligt med verkliga förhållandet, eller fullföljes, utgör skyldigheten att lemna en dylik uppgift intet hinder för den mindre nogräknade att blifva från kyrkan skild, endast han för sådant ändamål förmäler sin afsigt vara att sluta sig till något känt trossamfund, äfven om hans tro ej skulle med detta samfunds bekännelse fullt öfverensstämma, hvaremot den samvetsömme, hvilken i hufvudsak hyllar t. ex. baptismens lärosatser, men ej kan till alla delar gilla dessa, icke tilltror sig kunna uppgifva, att han vill till baptist-samfundet eller något annat visst samfund öfvergå, och alltså tvingas att i svenska kyrkan kvarstanna. Att emellertid ett dylikt förhållande icke kan anses för svenska kyrkan på något sätt gagnande eller förmånligt, är af flera bland denna kyrkas mest framstående målsmän erkänt, och vid sista kyrkomötet tillstyrktes ett upphäfvande af berörda skyldighet af kyrkomötets tillfälliga utskott, ehuru detta förslag icke vann kyrkomötets bifall.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra får jag vördsamt yrka, att Riksdagen för sin del ville besluta den förändring i 3 § af Kongl. förordningen den 31 Oktober 1873, angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning, att orden »uppgifve ock det trossamfund, hvartill han vill öfvergå» måtte ur densamma uteslutas.

Bil. A.

Kongl. Maj:ts utslag på de besvär, Ulrika Charlotta Blomberg i underdånighet anfört deröfver att,

sedan hon den 29 sistlidne Februari hos kyrkoherden i Tuna församling J. G. Edlund gjort anmälan derom, att hon omfattat främmande kristen troslära och derföre ville utträda ur svenska kyrkan för att öfvergå till baptistsamfundet, och Ulrika Charlotta Blomberg två månader derefter muntligen förnyat sin anmälan, samt bemälde kyrkoherde, enär Ulrika Charlotta Blomberg icke uppgifvit sig hafva för afsigt att söka inträde i det af Kongl. Maj:t legaliserade baptisttrossamfundet i riket, förklarat sig icke kunna anse henne skild från svenska kyrkan;

så och efter det Ulrika Charlotta Blomberg häröfver besvärat sig hos Domkapitlet i Strengnäs samt under anförande, att hon genom sin anmälan uppfyllt hvad i Kongl. förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 Oktober 1873 stadgas om uppgift på det trossamfund, hvartill hon ämnade öfvergå, yrkat åliggande för pastorsembetet i Tuna församling att förklara henne skild från svenska kyrkan och derom göra vederbörlig anteckning i kyrkoboken,

har Domkapitlet, genom beslut den 9 Juli 1884, sig utlåtitt, att som pastorsembetet, då Ulrika Charlotta Blomberg ej förklarat sig hafva för afsigt att söka inträde i det af Kongl. Maj:t legaliserade baptisttrossamfundet i riket, rätteligen förfarit, kunde besvären till någon Domkapitlets åtgärd ej föranleda;

deruti klaganden i underdånighet sökt ändring; öfver hvilka besvär vederbörande sig förklarat samt Domkapitlet med infordradt underdånigt utlåtande inkommit; gifvet Stockholms Slott den 7 November 1884.

Kongl. Maj:t har låtit sig föredragas handlingarne i detta mål; och som enligt 3 § i ofvannämnda förordning medlem af svenska kyrkan, derest han omfattat främmande kristen lära och för den skull vill ur kyrkan utträda, skall, bland annat, för kyrkoherden i den församling han tillhör uppgifva det trossamfund, hvartill han vill öfvergå; alltså och då klaganden hos vederbörande kyrkoherde tillkännagifvit sin afsigt att öfvergå till baptistsamfundet, samt klaganden förty fullgjort nämnda föreskrift, hvarmed icke åsyftas, att öfvergång ovilkorligen skall ske till något af staten redan erkändt trossamfund, finner Kongl. Maj:t med undanrödjande af Domkapitlets beslut, den af Dom-

kapitlet och kyrkoherden åberopade omständighet icke hafva utgjort hinder för anteckning i kyrkoboken om klagandens utträde ur svenska kyrkan; i följd hvaraf ärendet visas åter till pastorsembetet i Tuna församling att, på anmälan af klaganden, dermed lagligen förfara. Hvilket vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

OSCAR.

(L. S.)

C. J. HAMMARSKJÖLD.

Utslag på besvär angående rätt för Ulrika Charlotta Blomberg att utträda ur svenska kyrkan.

Vidimeras
ex officio
J. Schröderheim.

N:o 42.

Ank. till Riksd. Kansli den 10 April 1885, kl. 1 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändring af § 15 i förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 Oktober 1873.

Uti en inom Andra Kammaren afgifven samt till handläggning af Lag-Utskottet öfverlemnad motion, N:o 116, andrager Herr *K. P. Arnoldson* hufvudsakligen följande.

»Kongl. förordningen den 23 Oktober 1860 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning, § 15, mom. 2, stadgar:

»Innehar den, som till utträde ur svenska kyrkan sig anmält, offentlig tjenst; varde han derifrån skild, der ej tjensten är af beskaffenhet, att han utan afseende å sin trosbekännelse kunnat till densamma nämnas samt konungen eller den myndighet, som eger att tjensten tillsätta, finner skäligt att honom dervid bibehålla.»